

MASARYKOVA UNIVERZITA

Přírodovědecká fakulta
Geografický ústav

Michaela KRÁBKOVÁ

ANALÝZA PROSTOROVÝCH VZTAHŮ NA ČESKO-SLOVENSKÉM
POMEZÍ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.

Brno 2011

Jméno a příjmení autora: Michaela Krábková
Název bakalářské práce: Analýza prostorových vztahů na česko-slovenském pomezí
Název v angličtině: Spatial relations analysis in Czech-Slovak borderland
Studijní obor (směr): Geografie a kartografie se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.
Rok obhajoby: 2011

Anotace v češtině

Cílem této bakalářské práce je zhodnocení prostorových vztahů ve vybraném regionu česko-slovenského příhraničního prostoru. Na základě analýzy dopravních a pracovních vazeb je interpretován jejich aktuální stav v okrese Hodonín. Dopravní vazby jsou prozkoumány pomocí jízdních řádů a pracovní vazby jsou vyšetřeny prostřednictvím statistických údajů. U dopravních vazeb je zjištěna slábnoucí intenzita vztahů, zatímco u pracovních vazeb je intenzita rostoucí.

Anotace v angličtině

The focus of this bachelor thesis is an evaluation of spatial relations in selected region of Czech-Slovak border area. Their current status in district Hodonín is interpreted on the basis of analysis of transport and spatial linkages. The transport linkages are explored by the help of traffic orders and occupational linkages are examined by means of statistical data. In transport linkages is detected faltering intensity of relations, while in occupational linkages is increasing intensity.

Klíčová slova v češtině:

česko-slovenské pohraničí, prostorové vztahy, příhraniční region, okres Hodonín

Klíčová slova v angličtině:

Czech-Slovak borderland, spatial relations, border region, district Hodonín

Masarykova univerzita
Přírodovědecká fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Student: Michaela Krábková
Studijní program: Matematika
Studijní obor: Geografie a kartografie se zaměřením na vzdělávání

Ředitel Geografického ústavu PřF MU Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu MU určuje bakalářskou práci s tématem:

Analýza prostorových vztahů na česko-slovenském pomezí

Spatial relations analysis in Czech-Slovak borderland

Zásady pro vypracování:

Práce bude zaměřena na geografické zhodnocení aktuálních prostorových vztahů ve vybraném regionu česko-slovenského příhraničního prostoru. Úvodem práce bude zpracována rešerše literatury mapující dosavadní stav poznatků vztahujících se k vybranému příhraničnímu regionu, stejně jako obecnou problematiku geografických efektů hranic.

Analytická část práce bude věnována analýze a interpretaci zejména vztahových (přeshraničních) procesů a jevů; specifický důraz by měl být položen na průzkum dopravních a pracovních vazeb, resp. na jejich vývoj.

Dílčím výsledkem bakalářské práce bude porozumění logice vztahů v příhraničním regionu a interpretace vlivů hranice na uspořádání každodenních časoprostorových rutin.

Rozsah grafických prací: podle potřeby

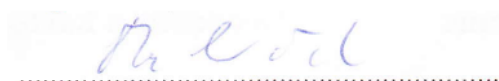
Rozsah průvodní zprávy: cca 30-40 stran

Seznam odborné literatury:

Jeřábek, M., Dokoupil J., Havlíček, T. (2004): České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, 304 s.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce:

říjen 2010

Datum odevzdání bakalářské práce:

do 13. května 2011

RNDr. Vladimír Herber, CSc.
pedagogický zástupce ředitele ústavu

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Ondřeje Mulička, Ph.D. a uvedla v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další zdroje.

V Brně dne 13. 5. 2011

vlastnoruční podpis autora

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Ondřeji Mulíčkovi, Ph.D. za odbornou pomoc a rady, které mi při zpracování bakalářské práce vstřícně poskytl a dále mojí rodině a přátelům za podporu a Barboře Šatné za cenné rady.

Obsah

1 ÚVOD.....	8
2 HRANICE A POHRANIČÍ.....	9
2.1 Typy hranic a příhraničních regionů.....	12
2.2 Hraniční efekt	17
3 VYMEZENÍ ZKOUMANÉHO ÚZEMÍ	19
3.1 Vznik a změny na česko-slovenské hranici	19
3.1.1 Osada U Sabotů	20
3.2 Základní charakteristika okresů	22
3.2 Stručná charakteristika historického vývoje vybraných měst.....	24
4 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÝCH PROSTOROVÝCH VZTAHŮ	27
5 DOPRAVNÍ VAZBY	28
5.1 Dopravní poloha okresu Hodonín.....	28
5.2 Veřejná doprava mezi ČR a SR	29
6 PRACOVNÍ VAZBY	34
6.1 Pracovní migrace v České republice.....	34
6.2 Pracovní migrace mezi ČR a SR.....	35
6.3 Dojížděka do zaměstnání mezi okresem Hodonín a okresy Myjava a Skalica.....	37
7 KVALITATIVNÍ VÝZKUM	38
8 ZÁVĚR.....	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	

1 ÚVOD

Hranice není jen dělicí čára mezi dvěma územními jednotkami, ale i místo rozdělující dva státy z hlediska jak geografického, politického tak i kulturního. Nejen v současnosti ale i v historii zemí byla hranice jedním z bodů charakterizující území státu. V dnešní době však hranice v evropských státech částečně ztratily na svém významu, protože vznikem Evropské unie došlo k postupnému sjednocení většiny států Evropy za účelem vytvoření vztahů a vzájemné hospodářské, finanční a právní podpory. Hranice se tak staly mnohem propustnějšími než kdy dříve. Tato skutečnost měla zásadní vliv na nejbližší okolí hranic, tedy na pohraničí.

Každé pohraničí je zcela specifické díky charakteru hranice a intenzitě vlivu hraničních efektů. Rozpad Československé republiky na dva samostatné státy dal vzniku novému příhraničnímu prostoru, česko-slovenskému. Vytvoření hranice v místě dříve spojitého území mělo spíše jen lokální dopady, které se postupem času projevovaly v ekonomických a sociálních kontaktech.

Cílem této práce je analyzovat aktuální prostorové vztahy probíhající na území česko-slovenského příhraničního prostoru tvořeného okresy Hodonín, Myjava a Skalica. Hlavní důraz je kladen na prozkoumání dopravních a pracovních přeshraničních vazeb. V rámci teoretické rešerše byly definovány základní pojmy související s danou tematikou.

2 HRANICE A POHRANIČÍ

Jelikož bude celá tato práce zaměřena zejména na analýzu prostorových vztahů na česko-slovenském pomezí, je vhodné na začátek definovat pojmy, jako jsou hranice a příhraniční region, jejich typy, charakter, způsob vymezení a funkce. Jak uvádí Jeřábek a kol. (2004, s. 47), jsou v těchto definicích citelné různé aspekty vnímání, od geografického, hospodářského a sociálního, přes právní, politický a ekonomický, až k vojenskému, kulturnímu a dalších. Vzhledem k mým potřebám budu tyto pojmy definovat v rámci politické a regionální geografie.

V geografii neexistuje jen jediná definice, která by přesně vysvětlovala pojem hranice, avšak nejčastěji je toto slovo spjato s vymezením státního území, v němž je uplatňována státní moc a suverenita. Jak uvádí Jeřábek a kol. (2004, s. 47) je nutné zastavit se i u termínu „*příhraniční region*“, resp. „*pohraniční region*“. Z hlediska českého jazyka se jedná o synonyma, přičemž je „*příhraničí*“ pojem modernější, který se rozšířil až v poslední době. Používání obou termínů je české geografické obci nejednoznačné, přičemž pojem „*pohraničí*“ je vnímán jako termín pro oblast jednostranně rozloženou podél hranice. Na základě výše uvedeného budeme používat oba termíny jako synonyma. Nyní zde uvedeme několik různých definic, které pomohou pochopit význam pojmů hranice a příhraniční region.

Nejjednodušší a základní definicí je, že hranice je dělicí čára mezi dvěma prostorovými jednotkami (Jeřábek, 1999, s. 17). Je zcela evidentní, že tato definice nepostačuje pro porozumění tak komplexního pojmu. Podrobnější definici předkládá Halás (2005, s. 62), který hranici rozumí právně fixovanou a v přírodě stanovenou linií, která spojuje homogenní nebo heterogenní regiony, které tvoří administrativní, hospodářskou a politickou jednotu. Představa hranice jako pouhé linie je zavádějící a nedostatečná, protože ve skutečnosti je hranice představitelná jako jakási hraniční plocha začínající v nitru Země, protínající její povrch a oddělující vzdušný prostor suverénního státu. Průnik zmíněné „*hraniční plochy*“ a povrchu terénu včetně jeho průmětu do mapy je znázorněním hranice jako linie. Takto definuje hranici Šindler a kol. (1996).

Výše uvedené definice se shodují v představě o hranici jako linii oddělující sousední území či regiony. Je však nutné říci, že toto vymezení může být vedeno *linií myšlenou* (např. fyzicko-geografické regiony, spádová území), která je výsledkem užití

geografických metod (např. regionalizace), nebo *linií fixní* (např. státní útvary), dříve vymezenou hraničními kameny, dnes výstražnými tabulemi, která je výsledkem právního aktu. Jedná se zde o hranice politické (Jeřábek a kol., 2004, s. 48).

Politické hranice také kopírují (dříve častěji než dnes) tzv. *hranice etnické*, které jsou vymezeny za použití kulturních prvků, zejména jazyka a náboženství. Tyto hranice oddělují oblasti s různým jazykem, náboženským vyznáním či oblasti, jejichž obyvatelstvo se hlásí k jiným národům. V historii vznikaly takové hranice hlavně tam, kde nebyly k dispozici jiné dělicí charakteristiky. Na základě argumentu historického právního nároku na určité území, byly stanovovány hranice a byl jim přikládán politický význam. Je samozřejmé, že v průběhu času se mění politické postoje a názory a z tohoto pohledu jsou tyto hranice v případě změny jejich politického hodnocení zdrojem nestability (Jeřábek, 1999, s. 18).

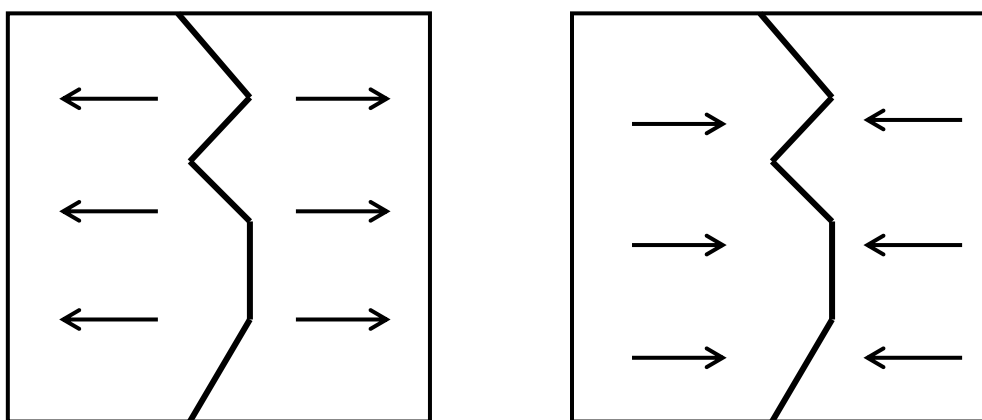
Oproti problematice hranic v politické geografii, která zde má užší a účelnější charakter, v regionální geografii lze tuto problematiku studovat ve vazbě na vlastnosti regionu. Hranice je v tomto pojetí nazývána diskontinuitou a území, které je možno diskontinuitami oddělovat, regionálními entitami. Existuje několik souvislostí mezi diskontinuitou a regionálními entitami, například vymezená diskontinuita nemusí být vždy uzavřenou linií, vývojová stádia diskontinuity se nemusí shodovat s vývojovými stádii regionálních entit, a že stejná forma diskontinuity může zahrnovat i více regionů, tedy může omezovat heterogenní region. Z toho plyne, že existence regionů může být považována jen za faktor, který existenci diskontinuity prohlubuje nebo stabilizuje (Jeřábek a kol., 2004, s. 50).

Definovat *příhraniční region*, resp. *pohraničí* je snad ještě složitější než bylo definovat hranici, protože pohraničí není nijak pevně ohraničeno a je velmi složité jej oddělit od vnitrozemí. Na vzniku pohraničí se podílí hranice a různé hraniční efekty, které se v jednotlivých příhraničních regionech projevují s různou intenzitou a vytváří tak mezi nimi rozdíly. Při vymezení pohraničí je největší význam kladen na charakter hranice. Čím více je totiž hranice otevřenější, tím větší území tvoří pohraničí.

Jednu z ne zcela korektních definic uvádí autoři Dokoupil a Havlíček (2002, s. 36) „Příhraniční prostor je území, které je v bezprostředním sousedství mezinárodních hranic, jehož ekonomické a sociální struktury jsou přímo určovány blízkostí k hranici.“ Tato definice postrádá vztah místní populace k danému prostoru, protože pohraničí není jen prostor při státní hranici, kde se vyskytují hraniční efekty, ale také území, které je místními

lidmi jako pohraničí vnímáno. Další definice pohlíží na pohraničí jako na „periferní území s nižší frekvencí kontaktů s centrem země, státu. Ve vztahu k sousednímu zahraničí frekvence kontaktů závisí na utváření vzájemného mezistátního poměru (v době míru a mezistátní spolupráce kontakty pohraniční oblasti se sousední zemí, především s jejím pohraničím, jsou na vysokém stupni). Pohraniční oblasti jsou místy stýkání různých etnik, jazyků a kultur. Jsou prostorem, kde končí platnost jednoho právního řádu a jednoho správního systému.“ (Kastner, 1996, s. 26).

Pohraničí lze také chápat jako území nacházející se ve sféře vlivu politické hranice, v němž se projevují funkční vazby vně příhraničního regionu. Z pohledu státní moci, která rozhoduje o mezinárodní spolupráci, se pak pohraničí stává mezinárodním regionem. Proti sobě zde působí centripetální síly politické moci státu a centrifugální síly ekonomického vlivu. Jestliže v příhraničním prostoru převažují centrifugální síly, stává se tato oblast důležitým spojovacím článkem v rámci integrace. Dobrým příkladem těchto integrujících článků jsou příhraniční území v rámci Evropské unie (Dokoupil, Havlíček, 2002, s. 36).

Obr. 1. Centrifugální a centripetální síly v pohraničí (podle: Dokoupil – Havlíček, 2002, s. 36)

2.1 Typy hranic a příhraničních regionů

Při politicko-geografickém vymezení hranice rozlišujeme dva základní typy hranic: hranice *přírodní* a *umělé*. *Přírodní hranice* (fyzicko-geografické) tvoří přírodní prvky v krajině (reliéf – např. horské hřbety, vodstvo – vodní tok). Hranice, jejichž průběh je dán fyzicko-geografickými prvky, jsou funkční a splňují svůj účel, jestliže jsou oddělenými společnostmi vnímány jako přírodní bariéra. *Umělé hranice* (antropogenní) jsou hranice spojené s činností člověka nerespektující přírodní prvky. Rozlišujeme je podle prvků použitých k jejich vymezení: kulturní prvky - hranice etnické (národnostní), historické aspekty – historické hranice a geometrický přístup – hranice geometrické a astronomické. Hranice *historické* (reliktní) jsou specifickou skupinou hranic vymezených podle hlediska „času“. Jedná se o mezní oblasti historicko-geografického regiony, které v některém období v minulosti byly funkčními hranicemi mezi diferencovanými prostorovými jednotkami s odlišným systémem osídlení, hospodaření, kulturními tradicemi a znaky obyvatelstva. Jsou buď patrné v terénu (v kulturní krajině), nebo zaznamenané v archivních pramenech. Hranice *geometrické* jsou vedeny přímo od jednoho smluvně stanoveného bodu k druhému bez ohledu na fyzicko-geografické, sociální, ekonomické a jiné podmínky. *Astronomické* hranice jsou specifickým případem hranic geometrických a jsou sestaveny s využitím zeměpisné sítě (kopírují poledníky a rovnoběžky), (Jeřábek a kol., 2004, s. 48-49; Jeřábek, 1999, s. 18-19).

O rozlišení čtyř typů politických hranic podle genetických faktorů píše Halás (2005).

- *Antecedentní hranice* byly definované ještě před rozvojem daného území, proto mají většinou tvar rovných čar (geometrické hranice bývají zpravidla antecedentní). Tímto způsobem byla rozdělena velká část neobývané Sahary, ale lepším příkladem je hranice mezi USA a Kanadou, která kopíruje od západu až po oblast Velkých jezer 49. rovnoběžku. Prostorové rozmístění obyvatelstva na obě strany hranice se formovalo až po jejím zavedení začátkem 19. století.
- *Subsekvantní hranice* byly na rozdíl od antecedentních stanovené až po předcházejícím rozvoji daného území a proto zpravidla respektují prostorové rozmístění obyvatelstva. Svým průběhem se jistým způsobem přizpůsobují kulturním, jazykovým, náboženským a etnickým poměrům. Z tohoto důvodu bývají

hranice poměrně členité a délka hraniční čáry může být i několikanásobně vyšší v porovnání s teoretickým rozdělením (rovná čára). Tyto hranice nacházíme v západní Evropě a jejich typickým příkladem je hranice mezi Belgií a Nizozemskem.

- *Překrývající hranice* vznikly politickými opatřeními, která způsobila překrytí původního teritoria. Jsou výsledkem intervence státu (nebo aliance států), jejichž vliv je výraznější než vliv zemí do teď hranicí definovaných. Pro tuto kategorii je demonstrativní rozdělení Afriky na kolonie evropských států koncem 19. století a v první polovině 20. století.
- *Reliktní hranice* byly hranicemi v minulosti, v současné době už oficiálně neexistují, avšak nadále jsou poměrně dobře identifikovatelné v prostoru a faktory někdejšího ohraničení zůstávají zachované. Příkladem může být reliktní hranice mezi SRN a bývalou NDR.

Další pohled na státní hranici (ať už přírodní nebo uměle vytvořenou) je z hlediska funkce, kterou splňuje v prostoru. V prvním případě je hranice *dělicí linií* mezi dvěma různými zeměmi, které mohou být funkčně, politicky, ekonomicky, kulturně, etnicky, národnostně nebo nábožensky zcela rozdílné a může představovat bariéru mezi nimi. V případě propuknutí jisté nesnášenlivosti i místem vzniku konfliktů. Zadruhé je *linií kontaktní* mezi dvěma zeměmi, které mohou mít rozdílný charakter, ale tyto rozdíly se mohou při tolerantním přístupu a dodržování demokratických principů stát zdrojem obohacování se o poznatky, zkušenosti a zvyklosti (kulturní a náboženské) z druhé strany hranice. V blízkosti hranice tak vzniká prostor smíšené identity a přispívá k vytváření vhodných předpokladů pro vzájemnou spolupráci mezi oběma stranami (Halás, 2005, s. 67).

Podle Jeřábka a kol. (2004, s. 51) je v regionální geografii typologie hranic spjata s charakterem regionu, který je touto hranicí vymezen. Územně vymezené regiony jsou současně podmíněny svými objektivními vlastnostmi, subjektivními přístupy a pragmatickými hledisky. Na základě objektivních vlastností vymezujeme regiony *homogenní*, které jsou sjednocené na základě míry podobnosti svých jednotlivých prvků a u nichž nelze hovořit o hranici jako diskontinuitě, neboť příslušnost k jinému regionu je podložena nabýváním odlišných hodnot některých měřitelných jevů. A dále pak regiony

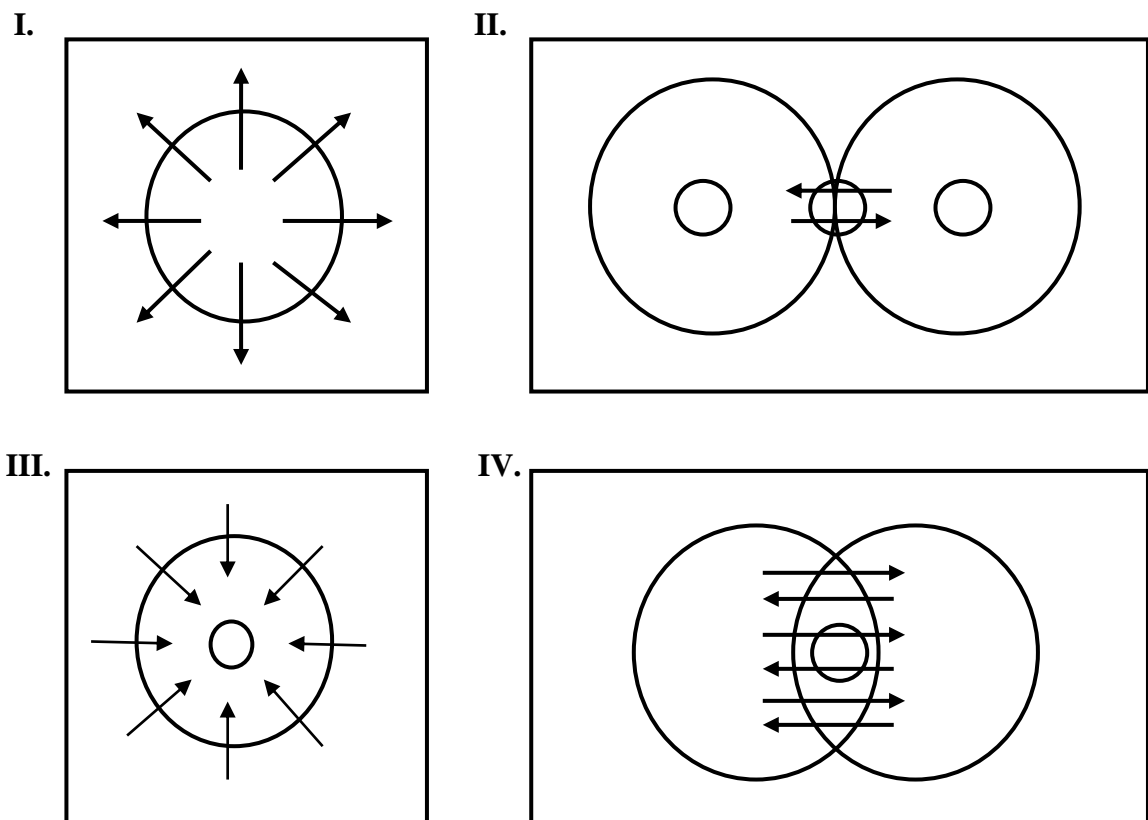
nodální, sjednocené na základě procesů. Dle subjektivního hodnocení vymezujeme regiony *mentální*, nazývané také percepční či sdílené regiony žití. U těchto regionů hraje roli subjektivní aspekt včetně momentu sdílení a komunikace. Pro praktické účely se vymezují regiony *deklarované* (administrativní jednotky) a regiony *plánovací* (neboli problémové), vymezené pro konkrétní účel.

Podle propustnosti definujeme hranice *uzavřené*, *částečně otevřené* a *otevřené*. Propustnost hranice ovlivňuje rozvoj příhraničních regionů po stránce kulturní, sociální i hospodářské. Od typologie hranic lze plynule přejít k typologii příhraničních regionů rozlišovaných právě na základě propustnosti hranice.

Rozlišujeme čtyři situace v příhraničním regionu. *Příhraniční region* jako:

- *otevřený* – Systém orientovaný vně vlastního regionu, hranice se vyznačuje vyšší jednostranně orientovanou propustností. Model typický pro historické zřizování států a jejich snahy o rozšíření vlastního území.
- *zavřený* – Centralizovaný systém s nepropustnou hranicí, ve kterém existuje snaha o shlukování zásob, obyvatelstva a moci do centrálních oblastí na úkor okrajových území, což posiluje rozdíly mezi centrem a periferií. U tohoto systému se z hlediska funkčnosti často jedná o hranici uzavřenou.
- *systém mostu mezi sousedními státy* – Částečně otevřená hranice mezi regiony na několika místech umožňuje spojení – hraniční přechody („mosty“), v nichž se uskutečňuje výměna zboží a osob, přičemž zůstává zachována identita, nezávislost a jistá izolace sousedních regionů.
- *systém kontaktního území* – Hranice plní funkci otevřené hranice. Dochází zde k sjednocení nebo splynutí obou společenství, přičemž nad centralistickými tendencemi převažuje už nová nadnárodní společnost.

První dva systémy představují extrémní formy fungování příhraničních regionů, následující dva jsou pak jejich smíšenými formami (Maier J., 1990).

Obr. 2. Systém fungování příhraničního regionu (podle: Jeřábek a kol., 2004, s. 50)

Jiný pohled na příhraniční region předkládá Halás (2005, s. 68-70), který definuje tento region jako území, ze kterého je možná denní dojíždka obyvatelstva do zaměstnání, do škol, za službami a za sociálními kontakty na území z druhé strany příslušné hranice. Vymezení takové oblasti je tedy ovlivněno velkým množstvím faktorů, jimiž jsou intenzita celních přechodů, dopravní propojení, velikostní struktura a prostorové rozmístění sídel po obou stranách hranice a další. Příhraniční regiony tak můžeme rozlišovat podle typů jejich vymezení, která se řídí v zásadě dvěma základními kritérii, prostorovým a funkčním.

Prostorové kritérium vychází ze vzdálenosti respektive z časové dostupnosti území od hranice. Nejjednodušeji by se příhraniční region vymezoval v homogenním prostředí určením konkrétní vzdušné vzdálenosti od hranice. Tento případ je však zavádějící, protože do vymezení musíme zahrnout i vliv celních přechodů, které jako jediné místa umožňují překročení státní hranice, a dopravní dostupnost hranice po silničních komunikacích. V praxi se nejčastěji používá vymezení příhraničních regionů na základě

administrativních jednotek, tedy tzv. *administrativní* vymezení. Jedná se většinou o menší či větší administrativní území, která přímo sousedí se státní hranicí. Často se k tomuto vymezení prostoru používá soubor okresů ležících při hranici. Toto vymezení je praktické z hlediska jeho přesnosti a jednoznačnosti a také z hlediska dostupnosti statistických dat. Na druhou stranu je zároveň do značné míry ovlivněno velikostní strukturou zvolených celků a velikostí státu samotného (Halás, 2005, s. 69). Toto vymezení se hojně používá i ve vědách politických a ekonomických, „například Evropská unie požaduje pro přidělení dotací na rozvoj příhraničních oblastí zpravidla jasně vymezené administrativní celky (euroregiony).“ (Jeřábek a kol., 2004, s. 62).

Dále se v souvislosti s prostorovým kritériem vyskytuje vymezení *geometrické*, resp. *distanční*, které využívá administrativní parametr, jako je území obcí, katastrů aj. Používá se pro definování příhraničních území, kde platí určitá omezení/uvolnění (zákaz dovozu zboží/volnější pohyb pracovních sil). V historických vědách se setkáme s vymezením „*historickým*“, které je vztaženo k reliktní hranici. Takto vymezená území dnes již administrativně neexistují, ale jejich efekty jsou v dané oblasti nadále patrné. U nás se jedná například o hranici protektorátu Čechy a Morava za 2. světové války. (Jeřábek a kol., 2004, s. 62-63).

Z hlediska funkčního kritéria je příhraniční region považován za území, které na základě své polohy podél hranice vykazuje rozdílné politické, společenské, ekonomické, demografické a jiné znaky než ostatní území státu (Halás, 2005, s. 71). Podle Jeřábka a kol. (2004, s. 63-64) se do této skupiny řadí vymezení *kulturní* či *etnické*. Jedná se o území, které bylo kulturně nebo etnicky homogenní, ale pozdější definování politické hranice tuto oblast rozdělilo, avšak vazby vzniklé v minulosti přes hranici nadále přetrvávají. Často spolu úzce souvisí vymezení *politické* a *ekonomické* využívané například při přerozdělování financí pro rozvoj pohraničí. Velmi významnou roli při vymezování příhraničních regionů má vztah obyvatel žijících v pohraničí k tomuto území, tzv. *subjektivní identifikace* s příhraničním prostorem. To znamená, že obyvatelé příhraničních regionů rozpoznávají tzv. vlastní identitu pohraničí, tedy určité znaky a jevy typické pro pohraničí.

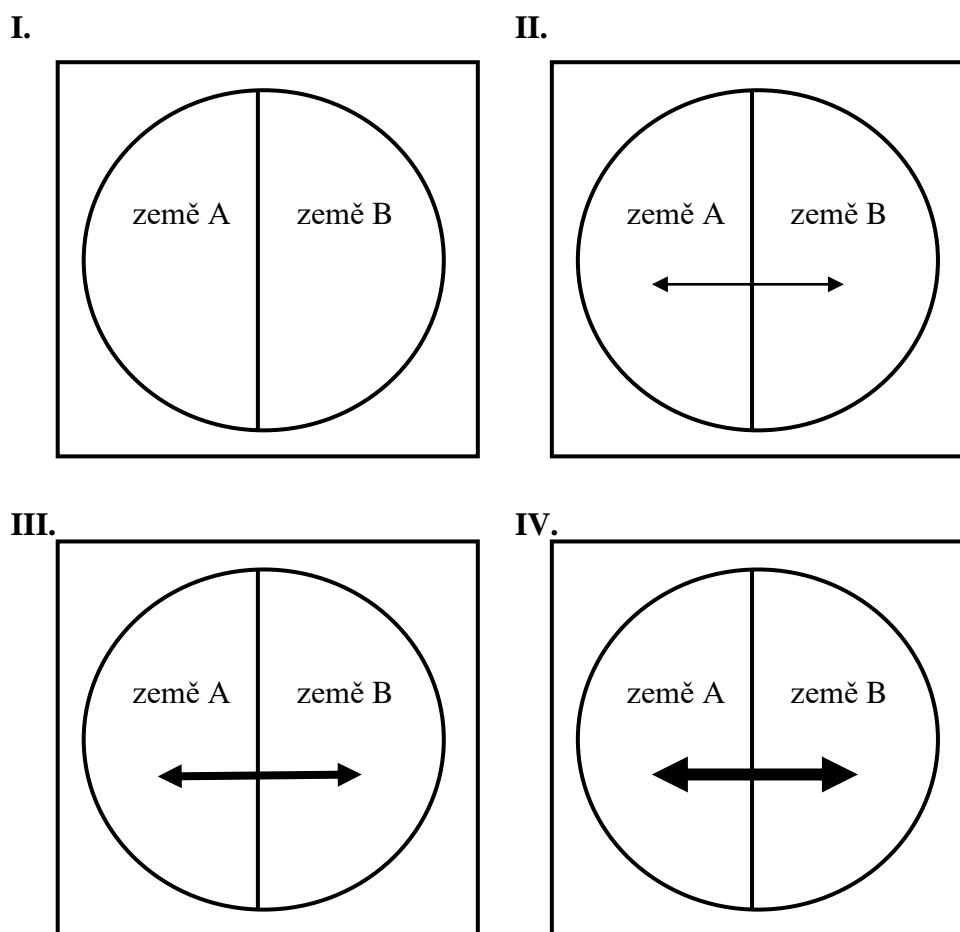
2.2 Hraniční efekt

Příhraniční region je oproti jiným regionům charakteristický vlivem hranice a je v něm tedy patrný hraniční efekt. Síla a charakter hraničního efektu jsou dány především typem hranice, její funkcí (tedy otevřeností a propustností) a charakterem sousedních regionů. Propustnost hranice podmiňuje míru hraničního efektu, což vyplývá z její povahy. Určuje tak socioekonomický a kulturní rozvoj příhraničních regionů. Podle propustnosti hranice vymezuje Maier (1990), jak již bylo zmíněno, hranice uzavřené, částečně otevřené a otevřené.

Uzavřenost resp. otevřenost hranice determinuje v příhraničním regionu velmi zřetelný *filtrační* hraniční efekt. Tento efekt usměřňuje procesy procházející hraničními přechody. „Hraniční přechod je bod, který si zdánlivě zachovává vlastnosti jednoho z bodů jistého úseku hranice, je to však zároveň bod s permeabilitou (propustností), která se tím vtahuje spíše k oběma odděleným regionálním entitám, než že by byla imanentní vlastností oné lineární diskontinuity. Hraniční přechod je bodem impulsu, změny, proměnlivosti, lokálním ohniskem difúze.“ (Jeřábek a kol., 2004, s. 51). V případě menší propustnosti hranice přistupuje *koncentrační* hraniční efekt, který procesy soustředí pouze do vybraných směrů. Oba jmenované efekty mají jak pozitivní, tak i negativní vliv na příhraniční region. Pozitivem lze nazvat budování dopravní a obslužné infrastruktury podél dopravních komunikací, což posiluje potenciál příhraničního regionu. Negativa vystupují v souvislosti s častou tranzitní funkcí příhraničních regionů, kdy koncentrační hraniční efekt přináší v silniční dopravě podél komunikací zhoršení životního prostředí. (Dokoupil, 2001, s. 270-279).

R. Strassoldo-Graffenberg (1974) tvrdí, že působení hraničního efektu se bude zesilovat v extrémních situacích. V uzavřeném příhraničním regionu roste význam bariérového hraničního efektu, který znamená jednostrannou orientaci příhraničního regionu do vnitrozemí. Tato orientace způsobuje posílení periferního efektu v pohraničí v rovině jádro-periferie. Naproti tomu v otevřeném příhraničním regionu roste význam kontaktního hraničního efektu, který vyjadřuje oslabení periferního efektu ve smyslu jádro-periferie, neboť dochází k rozvoji vztahů v novém hierarchickém systému, tedy vztahů přes hranice.

Problematiku hraničních efektů ve svém díle také uvedl J. Dokoupil (2002), který rozlišil v příhraničních regionech čtyři hraniční efekty. Hraniční efekt *odcizení* vypovídá o uzavřené hranici a nepřítomnosti příhraniční interakce (I). Hraniční efekt *koexistenční* dokládá otevírání hranic a postupné uskutečňování omezených kontaktů (II). *Kooperační* hraniční efekt je spojen s nastolením ekonomické a sociální komplementarity mezi sousedními regiony (III). A nakonec *integrační* hraniční efekt, který doprovází odstranění hranice, jakožto linie celního území s fiskálními důsledky (IV).

Obr. 3. Hraniční efekty podle modelu fungování přeshraničních vztahů (podle: Dokoupil, 2002, s. 74)

3 VYMEZENÍ ZKOUMANÉHO ÚZEMÍ

Dne 1. ledna 1969 nabyl účinnosti zákon o federaci Československé socialistické republiky, který formálně změnil dosud unitární stát na federaci dvou suverénních národních států České socialistické republiky (ČSR) a Slovenské socialistické republiky (SSR). Po vstupu vojsk Varšavské smlouvy následovalo období normalizace, které bylo po dalších dvacet let udržováno přítomností sovětských vojsk až do roku 1991. Politické poměry v zemi změnila až v prosinci 1989 tzv. sametová revoluce. Na základě ústavního zákona č. 53/1990 Sb. platí od 6. března 1990 název Česká republika. Dosavadní název federace se změnil 29. března 1990 na Československá federativní republika (ČSFR) a 20. dubna 1990 schválilo federální shromáždění nový název Česká a Slovenská Federativní Republika (ČSFR). 25. listopadu 1992 byl schválen ústavní zákon č. 542/1992 Sb. o zániku ČSFR a přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku. Jako státní útvar přestalo Československo existovat 31. prosince 1992. 1. ledna 1993 vznikly Česká republika a Slovenská republika. 12. března 1999 se Česká republika stala novým členem NATO. Česká i Slovenská republika si v referendu v roce 2003 schválily svůj vstup do Evropské unie. Platnými členy se staly obě republiky dne 1. května 2004. Od roku 2007 se taktéž obě republiky staly členy schengenského prostoru, čímž došlo k mnoha změnám, o kterých bude zmíněno později. [1], [2]

Česká republika je vnitrozemský stát, takže státní hranice ohraničuje celé její území. Celková délka hranic České republiky činí 2289,7 km. ČR má společnou hranici se čtyřmi zeměmi, a to Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. Česko-německá hranice má délku 810 km, česko-polská 761,8 km, česko-slovenská 251,8 km a česko-rakouská hranice 466,1 km. Většina průběhu dnešní státní hranice má původ v hranici historické a tvoří ji hlavně horské hřebeny. [3]

3.1 Vznik a změny na česko-slovenské hranici

Pozornost této práce je zaměřena na hranici česko-slovenskou, speciálně na část hranice oddělující český okres Hodonín od slovenských okresů Myjava a Skalica.

Podle Ústavy České republiky tvoří území České republiky nedílný celek, jehož státní hranice mohou být měněny jen ústavním zákonem. Protože součástí ústavních zákonů upravujících státní hranice jsou i zákony vydané Národním shromážděním Československé

republiky, Federálním shromážděním Československé socialistické republiky a České národní rady, je v současné době státní hranice definována 12 - ti ústavními zákony přijatými v letech 1930 až 2004. Podle tzv. Židlochovické smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou ze dne 4. ledna 1996 o společných státních hranicích je státní hranice definována jako plocha, která vertikálně prochází hraniční čarou zemského povrchu a odděluje území obou států, jejich vzdušný prostor, prostor pod zemským povrchem, nadzemní a podzemní stavby a zařízení všeho druhu. (Pavlíček, 2008, s. 307 - 308).

Po rozdělení Československa se na nově vzniklé hranici vyskytlo několik problematických míst. Jednalo se hlavně o dolní tok řeky Moravy, na kterém se státní hranice složitě klikatila podél původního koryta namísto koryta regulovaného a na obou březích tak vznikaly české a slovenské exklávy. Druhý větší problém se týkal osady U Sabotů, o níž bude zmíněno dále. V roce 1997 došlo k úpravě hranic se Slovenskou republikou, tak jak je známe v současné době. Výraznou změnou ve fungování hranic byl vstup České republiky do Evropské unie 1. května 2004, což způsobilo zjednodušení provozu na hranicích a zrušení celních kontrol. Poslední největší změna týkající se našich hranic nabyla své účinnosti 21. prosince 2007, kdy se Česká republika společně s Estonskem, Maďarskem, Lotyšskem, Litvou, Maltou, Polskem, Slovenskem a Slovinskem stala členem schengenského prostoru. Došlo k úplnému odstranění hraničních kontrol a k odstranění překážek bránících volnému průjezdu na místech hraničních přechodů. Byl rovněž povolen volný pohyb osob po schengenském prostoru. Jedinými místy, na kterých má ČR vnější schengenské hranice, jsou mezinárodní letiště provozující lety z/do zemí mimo schengenský prostor. Mezi hlavní změny patří ještě možnost dočasného znovuzavedení hraničních kontrol, zejména bude-li to vyžadovat ochrana veřejného pořádku nebo bezpečnost státu. [4]

3.1.1 Osada U Sabotů

Osadu s českým názvem U Sabotů a slovenským U Sabotov dnes už na mapě nenajdeme, protože byla v září roku 1998 přejmenována na místní část Šance administrativně patřící k obci Vrbovce ve slovenském okrese Myjava. Vznik této osady spadá až do dob Rakouska – Uherska. Podle vyprávění místního obyvatelstva byla tato osada založena bohatým hospodářem v roce 1873. Ten si koupil pozemky nacházející se na

moravské straně mezi obcemi Javorník a Vrbovce, postavil zde dům a začal hospodařit. Měl dvě dcery, z nichž jednu provdal za jistého Slováka jménem Sabota, který tu pak pokračoval v hospodaření. Po první světové válce měla osada už pět domů, avšak nejvíce se rozrostla až po druhé světové válce vlivem levných pozemků, které sem nalákali nové osadníky ze slovenské strany. Združstevňování pozemků za socialismu se osady nedotklo až do roku 1975. Stavební pozemky na hranici byly poměrně levné, takže nic nebránilo dalšímu rozrůstání osady. Vznikly zde smíšené československé rodiny, díky čemuž se zachovaly oboustranné vztahy. Většina obyvatel Sabotovy osady byla zaměstnána v továrně ve Velké nad Veličkou, protože na slovenské straně nebylo tolik pracovník příležitostí. V roce 1991 měla osada 37 domů a 108 obyvatel převážně slovenské národnosti. Začátkem roku 1993, po vzniku České a Slovenské republiky, začala státní hranice lidem z osady U Sabotů denně dojíždějícím za prací a do škol na slovenskou stranu aktivně zasahovat do života. Proto váhali, zda žít jako Slováci v České republice nebo jako Slováci v republice slovenské. Šlo hlavně o státní občanství a výhody či nevýhody s tím spojené. V místním referendu pak většina obyvatel osady rozhodla, že chtějí patřit ke Slovenské republice. 25. července 1997 byla osada U Sabotů spolu s některými dalšími pozemky v České republice připojena ke Slovensku na základě mezistátní smlouvy výměnou za osadu Sidonie, která byla dříve součástí slovenské obce Horné Srnie. V září 1998 byla osada U Sabotů přejmenovaná na současný název Šance. Nová státní hranice zde tvoří klín směřující dovnitř území České republiky. (Sodomková, 2007), [5],[6],[7]

Obr. 4. Státní hranice vedoucí kolem osady U Sabotů (převzato: [7])

3.2 Základní charakteristika okresů

Okres Hodonín

Okres Hodonín leží na jihovýchodní Moravě při hranici se Slovenskou republikou. Je jedním ze sedmi okresů patřících do Jihomoravského kraje, v němž zaujímá 15,3% rozlohy. Terén tohoto okresu je převážně členitý, severní část tvoří listnaté lesy Ždánického lesa a Chřibů, jižní část je lemována hřebeny Bílých Karpat. Středem území prochází úrodný Dolnomoravský úval. Území okresu náleží do povodí řeky Moravy, v jejíž nivě se nacházejí nejúrodnější půdy. Z celkové plochy okresu tvoří zemědělská půda přibližně 63%. Z hlediska klimatu leží okres Hodonín v nejteplejší a nejsušší oblasti České republiky. Na jeho území se nachází četná ložiska ropy, plynu, lignitu, cihlářských surovin a štěrkopísků.

Od 1. 1. 2007 se okres Hodonín administrativně člení na 82 obcí, z nichž 8 obcí má statut města (Bzenec, Dubňany, Hodonín, Kyjov, Strážnice, Veselí nad Moravou, Vracov a Ždánice) a 12 obcí má statut městyse (Archelebov, Blatnice pod Svatým Antonínkem, Čejč, Čejkovice, Dambořice, Hroznová Lhota, Lipov, Mutěnice, Velká nad Veličkou, Vnorovy, Žarošice a Žeravice). Podle nového územně správního uspořádání platného od 1. 1. 2003 na území okresu Hodonín působí tři obce s rozšířenou působností (ORP) – Hodonín, Kyjov a Veselí nad Moravou. K nižšímu správnímu uspořádání, což jsou pověřené obecní úřady (POÚ), patří v rámci ORP Kyjov obce s POÚ Bzenec, Ždánice a Kyjov a v rámci ORP Veselí nad Moravou obce a POÚ Strážnice, Velká nad Veličkou a Veselí nad Moravou. [8]

Tab. 1. Vybrané ukazatele okresu Hodonín k 31. 12. 2010 (sestaveno podle: [9])

Rozloha (km ²)	1 099
Počet obyvatel	156 524
Hustota zalidnění (ob./km ²)	145
Průměrný věk	41,1
Přirozený přírůstek (‰)	-0,5
Míra nezaměstnanosti (%)	16,35

Okres Myjava

Okres Myjava se nachází v západní části Slovenska a je nejzápadnějším okresem Trenčianského kraje. Sousedními okresy z Trnavského kraje jsou Piešťany, Trnava, Senica

a Skalica a z Trenčianskeho kraja okres Nové Město nad Váhom. Reliéf území má z části podobu pahorkatin a z části modelované vrchoviny. Hlavní část okresu zabírá Myjavská pahorkatina, kterou ze severu lemují Bílé Karpaty a z jihu a východu Malé Karpaty. Území okresu leží v mírné klimatické oblasti a rozprostírá se na rozvodí řek Moravy a Váhu. Na orné půdě se zde pěstuje hlavně ječmen a pšenice, přibývá pastvin a ve vyšších částech převládají lesní porosty. Okres Myjava se skládá ze 17 obcí, z nichž dvě jsou města. Myjava vznikla ve 13. století jako přirozené centrum kopaničářské kolonizace Myjavské pahorkatiny a Karpat. Brezová pod Bradlom je známá hlavně díky památníku na Bradle věnovanému M. R. Štefánikovi. [10]

Tab. 2. Vybrané ukazatele okresu Myjava k 31. 12. 2010 (sestaveno podle: [10])

Rozloha (km ²)	326
Počet obyvatel	29 938
Hustota zalidnění (ob./km ²)	92
Míra nezaměstnanosti (%)	12,2

Okres Skalica

Okres Skalica, nejsevernější okres Trnavského kraje, najdeme na západním okraji Slovenska. Na východě sousedí s okresem Myjava (Trenčianský kraj) a na jihu s okresem Senica. Terén je pahorkatinatý v severní části, kde zabírá část Chvojnické pahorkatiny, nížinný v oblasti Moravy, kde se území snižuje do Dolnomoravského úvalu, a vrchovinný jen v Bílých Karpatech. Okres má teplé až mírně teplé klima, jeho území odvodňuje řeka Morava, která zároveň tvoří státní hranici s Českou republikou. V okrese se nachází 21 obcí, z toho 3 města. Skalica je okresní sídelní město a zároveň vyhlášenou památkovou zónou. Holíč je příhraničním městem při řece Moravě, v minulosti plnilo krátkou dobu funkci okresního města. Gbely se nacházejí v jižní části okresu a jejich rozvoj je spjat s těžbou ropy. [11]

Tab. 3. Vybrané ukazatele okresu Skalica k 31. 12. 2010 (sestaveno podle: [11])

Rozloha (km ²)	359
Počet obyvatel	46 550
Hustota zalidnění (ob./km ²)	130
Míra nezaměstnanosti (%)	11,55

3.2 Stručná charakteristika historického vývoje vybraných měst

Hodonín

Území, na němž leží město Hodonín, bylo osídlováno již v době kamenné a v době bronzové bylo centrem čilého obchodního styku severu s jihem. Jako součást soustavy opevnění proti uherským nájezdníkům byl na území současného města postaven hrad knížetem Břetislavem. První historická zmínka o Hodoníně pochází z roku 1046, kdy byl hrad Hodonín jmenován mezi hrady, jež náležely pod správu kláštera ve Staré Boleslavi. Vodní hrad i s okolní osadou se pomalu rozrůstaly až do roku 1228, kdy byla Hodonínu udělena městská práva královnou Konstancí Uherskou, manželkou Přemysla Otakara I. V době husitských válek v 15. století přešel královský hrad Hodonín do rukou šlechty, z níž pro město nejvíce udělali páni z Kunštátu a z Lipé. Po třicetileté válce bylo město zpuštěné a ze zeměpanského města se stalo město poddanské. Až do roku 1919 byl Hodonín majetkem rodů Habsburků. 1. května 1841 byla otevřena Severní Ferdinandova dráha, první železnice v Rakousko – Uhersku vedoucí z Vídně do Přerova, což započalo nový rozvoj města. Hodonín se postupem času stal centrem Slovácka, zejména v oblasti průmyslové, obchodní a bankovní. Na populační růst měla značný vliv hlavně výstavba několika průmyslových závodů. V okolí města byl nalezen výskyt nerostných surovin, což ovlivnilo strukturu výroby. [12]

Veselí nad Moravou

Původní veselská osada ležela na levém břehu řeky Moravy, kde byla postavena vodní pevnost, která byla v 11. století místem častých střetů mezi českými a uherskými vojsky. Písemné zprávy o pevnosti pocházejí z roku 1315, kdy vojska Jana Lucemburského dobývala pevnost zpět pro český stát od uherského šlechtice. Prvním písemně doloženým držitelem Veselí byl komorník břeclavského kraje z let 1248 až 1259 Sudomír a dále pak jeho potomci. Po vymření Přemyslovců není majitel po několik let znám. V první polovině 14. století byli držiteli Vartemberkové a po nich v druhé polovině Šternberkové. Petr ze Šternberka pravděpodobně založil na ostrově před hradem město. Označení město je pro Veselí doloženo z roku 1396. V roce 1442 bylo Veselí prodáno a od té doby docházelo k častým změnám majitelů. O rozvoj panství se zasloužil především Hynek Bilík z Kornic a to rozvojem tradičního rybníkářství. Po celé 17. století dochází ke sporům o držení veselského panství. Poslední majitelé pocházeli z rodu Chorinských z Ledské za jejichž

správy byl postaven kostel sv. Bartoloměje, přestaven zámek a upraven park. V roce 1879 byla postavena úzkokolejná dráha využívána pro hospodářskou činnost, ale i pro spojení s železniční tratí Vídeň - Krakov. Bližší označení, tj. Veselí nad Moravou, bylo poprvé použito v roce 1883 a ustálilo se jak pro název železniční stanice i města sjednoceného do dnešní podoby až v roce 1919. Růst města a počtu obyvatel byl ovlivněn zejména rozvojem dřevařského, obuvnického a kovozpracujícího průmyslu. [13]

Kyjov

Místo, na němž se město v současné době rozkládá, bylo osídlováno už od pravěku, o čemž svědčí archeologické nálezy. První písemná zpráva o Kyjově pochází z roku 1126, od tohoto roku až do roku 1539 patřil Kyjov klášteru Hradisko u Olomouce. Ve 12. století byl v Kyjově vystavěn románský kostel a tržiště, o což se zasloužil opat Michal. Od r. 1201 je Kyjov již nazýván městečkem. Roku 1284 byl Kyjov na souhlas Václava II. opevněn. Kyjov je nazýván městem od roku 1515, kdy mu Vladislav II. Jagellonský udělil právo pečetit červeným voskem. V r. 1539 musel klášter z finančních důvodů Kyjov prodat a od této doby až do konce 17. století se zde vystřídalo několik majitelů. Za vlády Marie Terezie přišli do Kyjova piaristé a založili zde gymnázium. V letech 1784 - 1848 se díky dobré hospodářské situaci Kyjov územně rozrůstal, přibývaly nové ulice a domy. V druhé polovině 19. století zde byly založeny hnědouhelné doly a sklárny, které vyrábí sklo dodnes. Během první světové války se v Kyjově odehrálo několik kontroverzních událostí, což mu vtisklo přívlastek rebelantského města. Vznik Československé republiky v roce 1918 přinesl Kyjovu další rozvoj, který byl přerušen až šestiletou nacistickou okupací. Po osvobození roku 1945 začala opět obnova města v podobě sídlišť, přístavby nemocnice a výstavby nadjezdu nad železniční tratí Brno - Trenčínská Teplá. Po roce 1989 se v Kyjově rozmohlo soukromé podnikání s různým zaměřením. [14]

Strážnice

První doložená písemná zmínka o Strážnici pochází až z počátku 14. století, ale množství archeologického materiálu vypovídá o daleko dřívějším osídlení tohoto území. V době vlády Přemysla Otakara II. zde byl zbudován hrad, který měl strážní funkci, od které je odvozeno i samotné jméno města. Strážnice byla původně královským majetkem, ale na počátku 14. století ji získal moravský rod pánů z Kravař, který se zasloužil o velký rozmach města. V roce 1458 se stal strážnický hrad svědkem setkání Jiřího z Poděbrad s

uherskými stavy. Na počátku 15. Století město zakoupili Žerotínové, kteří pokračovali v rozvoji města, opravili zde školu, kterou v letech 1604-1605 navštívoval Jan Ámos Komenský. V 17. Století stíhala Strážnici jedna pohroma za druhou. Město bylo několikrát vypáleno a zasaženo morovou epidemií, což způsobilo všeobecný úpadek panství. Město a panství zakoupil František z Magni, za jehož správy docházelo k obnově města. V první polovině 19. stol. byl postaven barokní chrám, gymnázium, zámecký park se zahradou a most přes Moravu. 2. polovina 19. století byla ve znamení přeměny německy orientovaného města na české kulturní centrum. Na počátku 20. století se původně zemědělské město dočkalo industrializace. Dnešní Strážnice je nejširší veřejnosti známa zejména díky folklórním festivalům. [15]

4 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÝCH PROSTOROVÝCH VZTAHŮ

V analytické části práce bude provedena analýza prostorových vztahů projevujících se ve zkoumaném příhraničním prostoru vybraného okresu. Stav těchto vztahů bude zkoumán pomocí dopravních a pracovních vazeb. Z pohledu dopravních vazeb bude představena současná komunikační a železniční síť okresu Hodonín a vývoj veřejné dopravy mezi Českou republikou (okresem Hodonín) a Slovenskou republikou (okresy Myjava a Skalica). Dále budou interpretovány změny v počtu linek a spojů mezi lety 2001/2002 a 2010/2011. V kapitole Pracovní vazby se budeme zabývat pracovní migrací jak v rámci České republiky jako celku, tak i mezi Českou a Slovenskou republikou. Předpokládáme, že během šetření bude zjištěna slábnoucí intenzita prostorových vztahů v daném příhraničním regionu.

5 DOPRAVNÍ VAZBY

5.1 Dopravní poloha okresu Hodonín

Okres Hodonín patří k územím s velkou intenzitou silniční i železniční dopravy. Hlavní tepna silniční sítě okresu vede z jihozápadu na severovýchod. Jedná se o silnici I. třídy č. I/55 začínající u Břeclavi a vedoucí až do Olomouce. Tato silnice u Břeclavi kříží jednu z nejvíce využívaných dálnic v České republice dálnici D2 spojující Brno s Bratislavou a u Otrokovic navazuje na rychlostní silnici R55. Všechny hlavní komunikace vedoucí ze Slovenska protínají silnici I/55 na území okresu Hodonín. Jedná se o tyto komunikace:

- silnice I. třídy č. I/51 Hodonín – Holíč – Slovensko
- silnice I. třídy č. I/70 Sudoměřice – Skalica – Slovensko
- silnice I. třídy č. I/71 Velká nad Veličkou – Vrbovce – Slovensko

Mezi další důležité komunikace okresu Hodonín patří silnice č. I/54 vedoucí z Brna do Nového Města nad Váhom, která taktéž křížuje výše zmíněnou silnici I/55.

Kromě silnic I. tříd jsou města a obce okresu Hodonín propojena nemalou sítí komunikací tříd nižších. K těm nejdůležitějším patří:

- silnice II. třídy č. II/380 Hodonín – Čejč – obce okresu Brno – venkov
- silnice II. třídy č. II/422 obce okresu Uherské Hradiště – Kyjov – Čejč – obce okresu Břeclav
- silnice II. třídy č. II/423 Lužice – Prušánky – obce okresu Břeclav
- silnice II. třídy č. II/431 Hodonín – Kyjov
- silnice II. třídy č. II/432 Hodonín – Kyjov – obce okresu Kroměříž
- silnice II. třídy č. II/426 Strážnice – Bzenec – obce okresu Uherské Hradiště
- silnice II. třídy č. II/419 Čejč – Žarošice – obce okresu Brno - venkov

Z hlediska mezinárodní železniční dopravy je v okrese Hodonín nejvýznamnější dvoukolejná elektrizovaná trať č. 330, která je součástí národního železničního koridoru č.

II spojující Rakousko s Polskem. Tento koridor je součástí panevropského multimodálního koridoru č. VI. B z polských Katovic do Vídně a Bratislavy. Významným regionálním železničním uzlem je Veselí nad Moravou. Zde se setkávají železniční tratě č. 340 spojující Brno a Kunovice a dále pokračující jako trať č. 341 přes Vlárský průsmyk na Slovensko, trať č. 344 vedoucí ze slovenských Vrbovců a trať č. 343 od Hodonína.

Další železniční tratě v regionu jsou:

- trať č. 255: Hodonín – Mutěnice – Čejč
- trať č. 257: Mutěnice – Dubňany - Kyjov

Trať č. 332: Hodonín – Holíč (SR) a část tratě č. 343 Sodoměřice nad Moravou – Skalica na Slovensku, jsou v současnosti používány pouze k nepravidelné nákladní dopravě. [16]

5.2 Veřejná doprava mezi ČR a SR

Při řešení dopravní problematiky byla hodnocena četnost spojů prostředků osobní hromadné dopravy procházející okresem Hodonín mezi Českou a Slovenskou republikou v období před vstupem do schengenského prostoru a v současnosti. Počet linek a četnost spojů byl zjišťován pomocí jízdních řádů.

K první velké změně v osobní hromadné dopravě v historii ČR a SR došlo při vzniku těchto samostatných států. Obecně lze říci, že rozpad československé federace v roce 1993 vedl na straně jedné k poklesu významu do té doby preferovaných spojení ve směru západ – východ (např. Praha – Bratislava; Praha – Žilina - Košice), ale na druhé straně bylo jeho důsledkem posílení jiných tras, k nimž patří například některé směry důležité již v době svého vzniku (tj. za Rakouska – Uherska vybudované Severní dráhy císaře Ferdinanda z Vídně přes Břeclav a Přerov do Ostravy a dále do Polska – dnes z hlediska nákladní dopravy nejvýznamnější tah v české železniční síti) či v osobní dopravě spojení Brno – Olomouc, Brno – Ostrava a podobně.

Jaký další vliv měl na mezistátní osobní hromadnou dopravu vstup České a Slovenské republiky do schengenského prostoru, kdy došlo k zrušení hraničních kontrol a odstranění překážek bránících volnému průjezdu na místech hraničních přechodů, což umožnilo volný pohyb osob přes hranici, se můžeme jen domnívat. Jak se tyto skutečnosti projevíly

v konkrétním případě studovaného okresu a jaký byl v souvislosti s nimi vývoj počtu linek a spojů překračujících státní hranici, zobrazují následující tabulky.

Tab. 4. Počet vlakových spojů překračujících státní hranici mezi ČR (okres Hodonín) a SR (okresy Myjava a Skalica) v době platnosti jízdních řádů 2001/2002 a 2010/2011

JÍZDNÍ ŘÁD 2001/2002			
směr	počet spojů		
	v pracovní dny	v sobotu	v neděli
Hodonín-Holíč	5	0	0
Holíč-Hodonín	5	0	0
Hodonín-Veselí nad Moravou-Vrbovce	9	4	1
Vrbovce-Veselí nad Moravou-Hodonín	9	4	1
JÍZDNÍ ŘÁD 2010/2011			
směr	počet spojů		
	v pracovní dny	v sobotu	v neděli
Velká nad Veličkou-Myjava-Nové Město n. Váhom	1	1	2
Nové Město n. Váhom-Myjava-Velká nad Veličkou	1	1	2
Hodonín-Veselí nad Moravou-Vrbovce	2	1	0
Vrbovce-Veselí nad Moravou-Hodonín	1	0	0

Pramen: Jízdní řád ČSD 2001-2002. Nakladatelství dopravy a spojů, Praha, 2001; [17]

Tab. 5. Počet autobusových spojů překračujících státní hranici mezi ČR (okres Hodonín) a SR (okresy Myjava a Skalica) v době platnosti jízdních řádů 2001/2002

JÍZDNÍ ŘÁD 2001/2002 - dálkové linky				
linka	spoje v pracovní dny		spoje o víkendu	
	počet	směr	počet	směr
Levice-Nitra-Trnava-Senica-Hodonín-Brno	3	Levice-Brno a zp.	3	Levice-Brno a zp.
Trutnov-Hr. Králové-Pardubice-Svitavy-Brno-Hodonín-Nitra-Žiar n. Hronom	1	Trutnov-Žiar n. Hronom a zp.	1	Trutnov-Žiar n. Hronom a zp.
Partizánske-Piešťany-Senica-Hodonín-Brno	1	Partizánské-Brno	1	Partizánské-Brno
Jihlava-Brno-Hodonín-Senica-Piešťany-Prievidza-B. Bystrica	1	Jihlava-B. Bystrica a zp.	1	Jihlava-B. Bystrica a zp.
Tr. Teplice-Trenčín-Senica-Hodonín-Brno-Praha	1	Tr. Teplice-Praha a zp.	1	Tr. Teplice-Praha a zp.
JÍZDNÍ ŘÁD 2001/2002 - místní linky				
linka	spoje v pracovní dny		spoje o víkendu	
	počet	směr	počet	směr
Senica-Radošovce-Hodonín	8	Senica-Hodonín a zp.	1 (so)	Senica-Hodonín a zp.
	1	Radošovce-Hodonín a zp.	2 (so)	Radošovce-Hodonín a zp.
Skalica-Holíč-Hodonín	6	Skalica-Hodonín a zp.	2 (so)	Skalica-Hodonín a zp.
Kopčany-Holíč-Hodonín	4	Kopčany-Hodonín a zp.	X	X
	1	Holíč-Hodonín a zp.	X	X

Poznámky: (so) – spoj jede pouze v sobotu

X – žádný spoj nejede

a zp. – a zpět

Pramen: Jízdní řád ČSD 2001-2002. Nakladatelství dopravy a spojů, Praha, 2001.

Tab. 6. Počet autobusových spojů překračujících státní hranici mezi ČR (okres Hodonín) a SR (okresy Myjava a Skalica) v době platnosti jízdních řádů 2001/2002 a 2010/2011

JÍZDNÍ ŘÁD 2010/2011 - dálkové linky				
linka	spoje v pracovní dny		spoje o víkendu	
	počet	směr	počet	směr
Levice-Nitra-Trnava-Senica-Hodonín-Brno	2	Levice-Brno a zp.	2	Levice-Brno a zp.
Trutnov-Hr. Králové-Pardubice-Svitavy-Brno-Hodonín-Nitra-Žiar n. Hronom	1	Trutnov-Žiar n. Hronom a zp.	1	Trutnov-Žiar n. Hronom a zp.
Partizánske-Piešťany-Senica-Hodonín-Brno	1	Partizánské-Brno a zp.	1 (ne)	Partizánské-Brno a zp.
JÍZDNÍ ŘÁD 2010/2011 - místní linky				
linka	spoje v pracovní dny		spoje o víkendu	
	počet	směr	počet	směr
Senica-Radošovce-Hodonín	4	Senica-Hodonín	0	Senica-Hodonín
	3	Hodonín-Senica	0	Hodonín-Senica
	1	Radošovce-Hodonín	0	Radošovce-Hodonín
	2	Hodonín-Radošovce	0	Hodonín-Radošovce
Hodonín-Skalica-Sudoměřice	4	Hodonín-Sudoměřice a zp.	2	Hodonín-Sudoměřice a zp.

Poznámky: (ne) – spoj jede pouze v neděli
a zp. – a zpět

Pramen: [17]

Na současný trend snižování počtu vlakových i autobusových mezinárodních linek mezi ČR a SR nemá vliv vstup do schengenského prostoru, kde by se dal předpokládat spíše zvýšený zájem o přeshraniční dopravu, ale více probíhající současná ekonomická recese a s ní spojený menší zájem o přepravu osob a zboží všeobecně. Ve výše uvedených tabulkách si můžeme všimnout následujících změn v počtu linek a spojů mezi lety 2001/2002 a 2010/2011:

- došlo ke snížení počtu železniční spojů mezi Hodonínem a Vrbovci z 9 na 2 spoje a v opačném směru z 9 na 1 spoj v pracovní dny; víkendové spojení na trase Hodonín – Vrbovce bylo zrušeno téměř úplně, zachoval se pouze jediný sobotní spoj z Hodonína na Vrbovce
- vlakový spoj Velká nad Veličkou – Nové Mesto nad Váhom nebyl v roce 2001/2002 provozován, takže nebylo provedeno porovnání stavu změny

- osobní železniční doprava mezi Hodonínem a Holíčem byla ke dni 11. 12. 2004 ukončena a nahrazena dopravou autobusovou, která nabízela levnější jízdné a lepší dostupnost do center Holíče a Skalice; tato trať je v současné době používána pouze k nepravidelné nákladní dopravě a několikrát ročně je využita k turistickým účelům v podobě průjezdu historických vlaků
- taktéž došlo ke snížení počtu provozovaných autobusových linek – v roce 2001/2002 bylo v provozu 5 dálkových a 3 místní linky, v roce 2010/2011 jsou v provozu 3 dálkové a 2 místní linky
- snížení počtu provozovaných autobusových linek mělo vliv i na jejich prostorovou strukturu – dálkové linky i nadále spojují větší a lázeňská slovenská města s Brnem a Trutnovem, avšak spojení ze Slovenska do Prahy bylo zrušeno; obdobně to platí i v místní dopravě – Hodonín zůstal spojen se Skalicí a Senicí, spojení do Holíče bylo zrušeno
- na základě srovnání jízdních řádů lze říci, že za posledních deset let došlo k omezení víkendových spojů (dálkové autobusové linky) či k jejich úplnému odbourání (místní autobusové linky, vlaky)

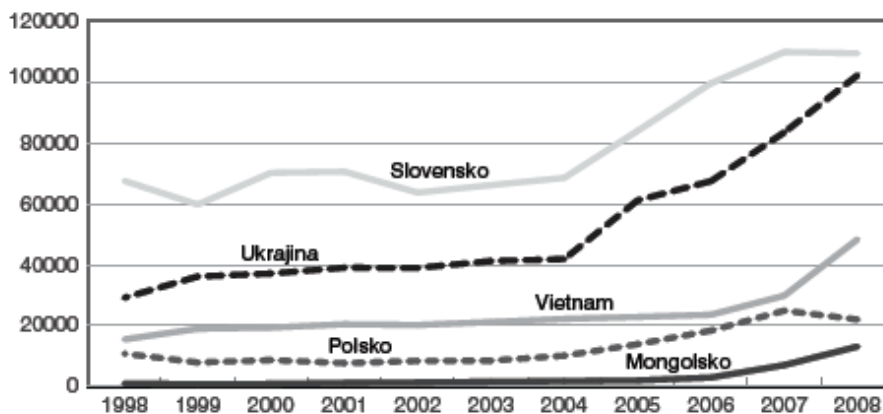
6 PRACOVNÍ VAZBY

6.1 Pracovní migrace v České republice

Následující kapitola se zabývá vývojem pracovní migrace v České republice. Pojem pracovní migrace se označuje pohyb vyplývající z rozdílného místa trvalého bydliště a zaměstnání. Česká republika od roku 2004, kdy se stala členem Evropské unie, zažívá značný nárůst pracovní migrace, a to jak z pohledu příchodu zahraničních pracovníků, tak i odchodu pracovních sil ze země. (Halás, 2005, s. 99)

Hlavní příčiny pracovní migrace se dají rozdělit do dvou základních kategorií. Pokud se jedná o důvody, které způsobují, že lidé odcházejí za prací ze země původu, hovoříme o tzv. *push faktorech*. Mezi tyto faktory se řadí zejména nízká životní úroveň, rostoucí nezaměstnanost a špatné zdravotnické služby. Na straně druhé stojí tzv. *pull faktory*, které vyplývají z vlastností příjmových zemí. Jedná se hlavně o vyšší platové ohodnocení, kvalitu a množství pracovních příležitostí a lepší životní podmínky. [18]

Hlavní zdrojovou zemí pracovní migrace je bezesporu Slovenská republika, které představuje asi 30% zaměstnaných cizinců v České republice. Další nejpočetnější skupiny tvoří Ukrajinci (28%), Vietnamci (13%), Poláci (6%) a Mongolové (4%). Toto pořadí je více méně stabilní, i když se stále zvyšuje počet příslušníků ze zemí mimo Evropskou unii. [19]

Obr. 4. Zaměstnanost cizinců podle státního občanství v ČR v letech 1998-2008. [18]

„Rozhodující podíl na celkovém počtu cizinců u nás mají cizinci s povoleným dlouhodobým pobytem, nikoli trvalým, protože jejich cílem není zůstat v České republice natrvalo. Cizinci s povoleným dlouhodobým a trvalým pobytem jsou dvě odlišné skupiny imigrantů, které se liší jak v motivaci příchodu do ČR, tak v charakteru svého pobytu. Cizinci, kteří mají povolený trvalý pobyt na našem území, se postupně přibližují domácí populaci, zatímco cizinci s dlouhodobým pobytem si spíše zachovávají své zvyklosti, svou kulturu a ve většině případů se ani nesnaží o začlenění. Vzhledem k dobré ekonomické situaci v naší zemi a dostatkem pracovních míst v dělnických profesích, o které Češi nejeví přílišný zájem, přichází velký počet cizinců do České republiky s vidinou získání zaměstnání a zlepšení své ekonomické situace.“ [18]

6.2 Pracovní migrace mezi ČR a SR

Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky vypracoval přehled cizinců pracujících na území České republiky podle státního občanství a typu registrace. K účelům této práce byla vybrána data týkající se občanů Slovenské republiky evidovaných na českých úřadech práce v letech 2001 až 2009.

V tabulce číslo 7 je zachycen vývoj počtu občanů Slovenské republiky evidovaných na úřadech práce v letech 2001-2009. Nejméně zaměstnanců ze Slovenské republiky bylo v ČR evidováno v roce 2002, kdy jejich počet činil 56 558. Tato skutečnost mohla být zapříčiněna změnou v podmínkách zaměstnávání žadatelů o azyl v roce 2000. Největší počet zaměstnanců ze Slovenské republiky byl 101 233 v roce 2007.

Další tabulka číslo 8 ukazuje počty občanů Slovenské republiky evidovaných na úřadech práce s platným živnostenským oprávněním. Poskytnutá data vykazují meziroční růst mimo rok 2006, kdy došlo jen k velmi malému poklesu.

Tab. 7. Slovenští občané evidovaní na úřadech práce České republiky [20]

Země	Pohlaví	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Slovensko	muži	49 087	43 172	42 389	42 731	52 281	61 406	66 568	65 556	63 179
	ženy	14 468	13 386	15 664	17 088	23 016	29 949	34 665	34 667	35 013
	celkem	63 555	56 558	58 053	59 819	75 297	91 355	101 233	100 223	98 192

Tab. 8. Slovenští občané s platným živnostenským oprávněním v České republice [20]

Země	Pohlaví	2001	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Slovensko	muži	6 337	7 712	7 535	7 086	7 320	7 717	8 072
	ženy	714	1 045	1 184	1 196	1 364	1 538	1 793
	celkem	7 051	8 757	8 719	8 282	8 684	9 255	9 865

Zahraniční zaměstnanci v okrese Hodonín pocházejí z více než 90% ze zemí EU/EHP, zbytek připadá na občany z třetích zemí. Největší podíl mezi zaměstnanci pocházejícími ze zemí EU a pracujícími v okrese Hodonín tvoří slovenští občané. Celkem bylo k 31. 12. 2009 v okrese Hodonín zaměstnáno 1044 Slováků, což tvořilo 96,6% osob pocházejících z evropských zemí. K 31. 12. 2010 tvořili slovenští občané 96,3% osob z uvedené skupiny a jejich počet dosáhl 1108 zaměstnanců. Tyto informace byly poskytnuty Úřadem práce v Hodoníně.

Štatistický úrad Slovenskej republiky ani Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny nevidují počty českých občanů pracujících na území Slovenské republiky. Byla nalezena pouze data o zaměstnávání cizinců na území Slovenské republiky podle okresů v každém měsíci v roce. Níže uvedené tabulky uvádí počty zaměstnaných cizinců s povolením k zaměstnání a počty cizinců s informační kartou (občané EU/EHP + Švýcarska) ve vybraných měsících roku 2009. Tyto počty v průběhu roku 2009 v okrese Myjava narůstaly, zatímco v okrese Skalice mírně klesaly. Nelze však říci, jakou část zaměstnaných cizinců na Slovensku tvoří občané České republiky.

Tab. 9. Počet zaměstnaných cizinců na území okresu Myjava v roce 2009 [21]

	leden	březen	červen	září	prosinec
Počet cizinců s povolením k zaměstnání	6	6	6	7	8
Počet cizinců s informační kartou - občanů EU/EHP + Švýcarska	14	15	16	32	18

Tab. 10. Počet zaměstnaných cizinců na území okresu Skalica v roce 2009 [21]

	leden	březen	červen	září	prosinec
Počet cizinců s povolením k zaměstnání	1	1	1	1	1
Počet cizinců s informační kartou - občanů EU/EHP + Švýcarska	106	102	98	98	97

6.3 Dojížd'ka do zaměstnání mezi okresem Hodonín a okresy Myjava a Skalica

Z hlediska dojížd'ky do zaměstnání mezi okresy ČR a SR neexistuje evidence takto pracujících občanů, tedy občanů České republiky pracujících na Slovensku, tak občanů Slovenské republiky v Česku. Po vstupu do Evropské unie totiž zanikla povinnost tuzemských občanů hlásit zaměstnání v jiném členském státu dotyčným institucím v České republice. V souvislosti se sociálním pojištěním, zdravotním pojištěním a důchodovým zabezpečením však přešla na takového zaměstnance povinnost, přihlásit se ve státě, ve kterém hodlá pracovat, aby byl v plné míře chráněn zákony a předpisy toho hostitelského státu. V současné době nevidují Česká správa sociálního zabezpečení ani úřady práce tuzemské občany pracující v zemích EU, naopak evidují cizince pracující u nás. Tyto záznamy jsou však pouze všeobecné a nelze z nich přesně vymezit osoby mající bydliště v zájmových okresech. Tyto informace byly poskytnuty Úřadem práce v Hodoníně a Okresní správou sociálního zabezpečení také sídlící v Hodoníně.

7 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

V rámci bakalářské práce byl taktéž proveden kvalitativní výzkum zaměřující se na vnímání příhraničního prostoru občany okresu Hodonín. V měsíci dubnu byly realizovány rozhovory s pracovníky různých úřadů státní správy působících v daném okresu. Cílem těchto rozhovorů byla snaha zjistit, jak velký prostor od hranice je ve vědomí občanů pocíťován jako pohraničí a zda je to, že žijí v příhraničním regionu, nějakým způsobem ovlivňuje. Zjištěné informace byly následně porovnány s níže uvedeným vymezením pohraničního prostoru České republiky za účelem vyšetření shody či neshody vědeckého a subjektivního pohledu na určení velikosti pohraničí.

Jeřábek a kol. sestavili metodu pro vymezení pohraničí České republiky vycházející z předpokladu, že za pohraničí je myšleno území, které navazuje na hraniční linii, vykazuje vazby přes hranici se sousedním státem, je dostupné pro denní příhraniční dojížděku za prací a vykazuje identifikaci jeho obyvatel s příhraničním prostorem jako takovým. Jako podklad pro modelové vymezení pohraničí použili administrativní ohraničení obcí a silniční síť vedoucí od hraničních přechodů do vnitrozemí. Z hlediska vzdálenosti byla za rozhodující brána vzdálenost silniční, nikoli vzdušná.

Podle této metody začlenili do pohraničí při zohlednění difúzního charakteru hranice České republiky:

- a) obce ležící do 5 km od státní hranice,
- b) obce ležící podél komunikací 2. a 3. tříd vedoucích od hraničního přechodu nebo ze silnice evropského významu či silnice 1. třídy, které vedou od hraničních přechodů, a to do vzdálenosti 15 km,
- c) obce ležící podél komunikací 1. tříd vedoucích od hraničního přechodu nebo ze silnice evropského významu, která vede od hraničního přechodu, a to do vzdálenosti 30 km,
- d) obce ležící podél komunikací evropského významu vedoucích od hraničního přechodu, a to do vzdálenosti 50 km,
- e) všechna dřívější okresní města těch okresů, které sousedily přímo se státní hranicí, která by jinak nebyla zohledněna předchozími kritérii vymezení. (Jeřábek a kol., 2004, s. 64-65).

Zaměstnanec Obecního úřadu ve Velké nad Veličkou odpověděl na otázku “Do jaké vzdálenosti od hranice podle Vás zasahuje pohraničí?” následovně: „Moje vnímání pohraničí končí první obcí za hranicí. Tam už se cítím jako doma.“ Tato odpověď může být ztotožněna s bodem a) ve výše uvedeném vymezení pohraničí. Dále bylo zjištěno, že vliv pohraničí tento občan nijak nepocituje.

Dalším respondentem byl referent z Městského úřadu Strážnice, který na první otázku odpověděl takto: „Pro mě pohraničí neznamena nic, vzdálenost mezi prvními obcemi za hranicí je tak malá, že mi to ani nedojde.“ Tento dotazovaný pohraniční prostor nijak nevnímá, takže to ani žádným způsobem neovlivňuje. Z tohoto důvodu nelze získané informace srovnat s uvedeným vymezením pohraničí, protože není splněn jeden z předpokladů metodiky, a to konkrétně identifikace obyvatele s příhraničním prostorem.

Pracovnice na Úřadu práce Kyjov se k otázce vzdálenosti pohraničí od hranice vyjádřila hodnotou „asi 10 km“, což spojila s tím, že první obce od státní hranice jsou podle ní vzdáleny nejvýše uvedených 10 km. Tato odpověď může být zařazena do bodu b) v Jeřábkově vymezení pohraničí. Fakt, že tato pracovnice žije v příhraničním regionu, nikterak nevnímá a ani ji to neovlivňuje. Podle jejich slov je město Kyjov už dost vzdáleno od hranic, aby se dalo považovat za pohraniční.

Na Celním úřadě Hodonín byl dotazován referent, který uvedl: „Je to těžké, na některých místech je to pár stovek metrů, jinde několik kilometrů. Asi je to ovlivněno osídlením území, někde 2, někde 5, ale na některých místech třeba i 20 km.“ Tento občan opět vnímá vymezení pohraničí podle vzdálenosti obcí od státní hranice, kterou však uvádí i větší v porovnání s bodem a). Na otázku, zda ho to, že žije v pohraničí, nějak ovlivňuje, odpověděl: „Ovlivnění pocítuji zejména z pracovního hlediska. Pořád jsou určité komodity, které se přes vnitřní hranice států EU převážet nesmí, anebo jsou na ně přijata nějaká opatření, jako na cigarety, alkohol, pohonné hmoty apod., proto se pořád pohyb takového zboží kontroluje. Ze soukromého hlediska s tím nemám nějaký větší problém, akorát se při svém zaměstnání dovídám možná více o tzv. přeshraniční kriminalitě a problémech s tím spojených a to mě štve.“

Posledním respondentem byl příslušník Policie ČR ve Veselí nad Moravou. Pro tohoto občana zasahuje pohraničí od státní hranice do vzdálenosti cca 25 km. Tuto vzdálenost spojuje hlavně s dopravními komunikacemi v blízkosti hranice. Jeho vymezení by dalo zařadit do bodu c), který do pohraničí zahrnuje obce ležící do 30 km podél komunikací vyšších tříd vedoucích od hraničního přechodu. Život v pohraničí po osobní stránce nijak

nepocit'uje, spíše po stránce pracovní, např. při pátrání po osobách nebo odcizených vozidlech.

Z nashromážděných informací vyplívá, že subjektivní názory dotazovaných respondentů na vytyčení hranice, kam až zasahuje pohraničí, jsou rozdílné, ale v určitých ohledech se dají přiřadit k bodům, které vymezují pohraničí podle Jeřábka. Při hlubším rozboru uskutečněných rozhovorů vyšlo najevo několik dalších zajímavých zjištění. Fakt toho, že všichni respondenti žijí a pracují v příhraničním regionu, se nijak neodrazil v tom, že by pocí'tovali nějaký jeho vliv. Na otázku, zda je pohraničí nějak ovlivňuje, odpovídali negativně bez jakéhokoliv přemýšlení. Lze tedy usoudit, že v dnešní době není pohraničí vnímáno jako omezující či nějakým způsobem ovlivňující faktor. Spíše bylo u respondentů vyzorováno, že blízkost hranice se Slovenskou republikou jim vyhovuje, protože ho rádi navštěvují za účelem turistiky a rekreace.

8 ZÁVĚR

Tato práce je zaměřena na geografické zhodnocení aktuálních prostorových vztahů ve vybraném česko-slovenském příhraničním regionu. V úvodu práce byla vypracována rešerše literatury týkající se základních pojmů souvisejících se zkoumaným příhraničním prostorem a obecnou problematikou hranic a hraničních efektů. V analytické části byly prozkoumány prostorové vztahy probíhající na území česko-slovenského příhraničního regionu skládajícího se z okresů Hodonín, Myjava a Skalica. Hlavní důraz byl položen na zhodnocení přeshraničních dopravních a pracovních vazeb.

V provedené dopravní analýze bylo zjištěno, že během posledních deseti let došlo ke snížení počtu vlakových i autobusových mezinárodních linek mezi Českou republikou a Slovenskem. Ve veřejné železniční (přeshraniční) přepravě poklesl počet spojů v pracovní dny zhruba na 20% z počtu spojů provozovaných v roce 2001/2002 a u jednoho spoje došlo k jeho úplnému zrušení. Co se týče víkendového vlakového spojení přes hranici, jeho provoz byl zcela zrušen až na několik výjimek. Dvě dálkové autobusové linky byly odstraněny, u ostatních linek se počet spojů snížil jen nepatrně. Počet linek místní autobusové přepravy směrem na Slovensko klesl za deset let na polovinu. Autobusová přeprava o víkendu zde byla ukončena. Tento trend snižování počtu vlakových i autobusových mezinárodních linek mezi ČR a SR je spjatý s menším zájmem o přepravu osob, která se v posledních letech přeorientovala na automobilovou dopravu.

Z prozkoumání pracovní migrace v České republice vyplynulo, že nejvyšší počet zaměstnaných cizinců u nás pochází ze Slovenské republiky. Další průzkum byl tedy zaměřen na pracovní migraci mezi těmito dvěma sousedícími státy. Ze statistických údajů byl zjištěn vývoj počtu občanů Slovenské republiky evidovaných na úřadech práce v ČR v letech 2001-2009. Tento vývoj měl vzrůstající tendenci. Evidence českých občanů pracujících na území Slovenské republiky a evidence občanů dojíždějících do zaměstnání mezi okresem Hodonín a okresy Myjava a Skalica nejsou na Slovensku vedeny, proto nelze vyvodit závěr o vývoji těchto ukazatelů.

Hypotéza uvedená v kapitole Charakteristika zkoumaných prostorových vztahů byla potvrzena v části o dopravních vazbách, naopak v části týkající se pracovních vazeb byla tato hypotéza vyvrácena.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

LITERATURA

DOKOUPIL, J. 2001. Přeshraniční spolupráce jako součást regionálního rozvoje česko-bavorského pohraničí. In *GEOGRAFIE-Sborník ČGS*, 106, č. 4, Praha, 2001, s. 270-279.

DOKOUPIL, J. – HAVLÍČEK, T. 2002. Border and border region: theoretical aspects, identification and determination. In *Acta universitatis carolinae GEOGRAPHICA*, 2002, roč. 4, č. 2, s. 27-44.

DOKOUPIL, J. 2002. Diferencující aspekty zkoumání hraničního efektu (na příkladu česko-bavorského a česko-slovenského pohraničí), in Balej, M. (ed.): *Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony: sborník tematického okruhu PSE*, Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem 2002. s. 69–77.

HALÁS, M. 2005. *Cezhraničné väzby, cezhraničná spolupráca: na príklade slovensko-českého pohraničí s dôrazom na jeho slovenskú časť*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2005. 152 s. ISBN 80-223-2054-4.

JEŘÁBEK, M. 1999. *Geografická analýza pohraničí České republiky*. Working Papers 99:11. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1999. 180 s. ISBN 80-85950-76-6.

JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a kol. 2004. *České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování?* 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 296 s. ISBN 80-200-1051-3.

KASTNER, Q. 1996. Osidlování českého pohraničí od května 1945. Working Papers 96:12. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1996. 68 s. ISBN 8085950197.

MAIER, J. 1990. Staatsgrenzen und ihre Einfluss auf Raumstrukturen und Verhaltensmuster.

Arbeitsmaterial für Raumordnung und Raumplanung. Bayreuth: Universität, 1990. 249 s.

PAVLÍČEK, V. 2008. *Ústavní právo a státověda II. díl, Ústavní právo České republiky, část 1. 2. doplněné vyd.* Praha: Linde Praha, a. s., 2008. 797 s. ISBN 978-80-7201-694-5.

SODOMKOVÁ, M. 2007. Neměli jsme se dělit, miní u hranic. *MF Dnes*, 2007, s. A9.

STASSOLDO-GRAFFENBERG, R. 1974. Friaul-Julisch Ventien als Europaeische Aussenregion. In *Schriftenreihe des Instituts fuer Staedtebau und Raumordnung*, Innsbruck 1974, citováno dle: DOKOUPIL, J.: Diferencující aspekty zkoumání hraničního efektu (na příkladu česko-bavorského a česko-slovenského pohraničí), in Balej, M. (ed.): *Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony: sborník tematického okruhu PSE*, Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem 2002. s. 69–77.

ŠINDLER J. a kol. 1996. *Politická geografie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1996. 91 s. ISBN 80-7042-737-X.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

[1] *Wikipedia: Česká republika* [online]. Aktualizováno dne: 10. 4. 2011 [cit. 19. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_%C4%8Ceska>.

[2] ČAPKA, F., 1998. *Dějiny zemí Koruny české v datech*, [online], 2. vyd., Praha, Libri, 1998, [cit. 19. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.libri.cz/databaze/dejiny>>.

[3] *ZEMĚPIS.COM geografický portál* [online]. © Zeměpis.com 2002 - 2011, [cit. 19. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.zemepis.com/gpcr.php>>.

[4] *Ministerstvo vnitra České republiky: Schengen* [online]. © 2010, [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/eu-schengen-ceska-republika-se-stala-soucasti-schengenskeho-prostoru.aspx>>.

[5] *Wikipedia: Šance (Vrbovce)* [online]. Aktualizováno dne: 16. 1. 2011 [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0ance_%28Vrbovce%29>.

- [6] *Vývoj osady a obce Svatá Sidonie* [online]. Aktualizováno dne: 1. 4. 2011 [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.sidonie.wbs.cz/Historie.html>>.
- [7] *Pohraničí* [online]. Aktualizováno dne: 19. 1. 2004 [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:
<<http://www.pohranici.cz/main.php?CID=9&CUser=34&TID=10&TUser=17&Apli=1>>.
- [8] ČSÚ *Český statistický úřad: JIHOMORAVSKÝ KRAJ* [online]. © ČSÚ, 2011, aktualizováno dne: 18. 1. 2010 [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:
<http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_hodonin>.
- [9] ČSÚ *Český statistický úřad: Časové řady vybraných ukazatelů – Hodonín* [online]. © ČSÚ, 2011, aktualizováno dne: 24. 4. 2011 [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:
<http://www2.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/cr_vybranych_ukazatelu_hodonin>.
- [10] *Ústřední portál veřejné správy Slovenskej republiky: Okres Myjava* [online]. [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:
<<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=104&parent=303>>.
- [11] *Ústřední portál veřejné správy Slovenskej republiky: Okres Skalica* [online]. [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:
<<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=104&parent=206>>.
- [12] *HODONÍN: Oficiální stránky města* [online]. Aktualizováno dne: 1. 3. 2003 [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.hodonin.eu/historicke-zajimavosti/d-38771/p1=27709>>.
- [13] *VESELÍ NAD MORAVOU: Oficiální stránky města* [online]. Aktualizováno dne: 13. 8. 2007 [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.veseli-nad-moravou.cz/historie-veseli-nad-moravou/d-16360/p1=3435>>.

[14] *MĚSTO KYJOV* [online]. Aktualizováno dne: 17. 10. 2006 [cit. 20. 4. 2011].

Dostupný na WWW:

<http://www.mestokyjov.cz/cms/obecne/okyjove_historie/okyjove_historie_kyjova>.

[15] *STRÁŽNICE: oficiální web města* [online]. Aktualizováno dne: 15. 1. 2009 [cit. 20. 4.

2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.straznice-mesto.cz/historie-mesta/d-1685/p1=1914>>.

[16] *Mapový server mapy.cz* [online]. [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:

<<http://www.mapy.cz>>.

[17] *IDOS: Jízdní řády* [online]. [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:

<<http://jizdnirady.idnes.cz>>.

[18] POPOVÁ, M. 2009. *Pracovní migrace v České republice po vstupu do Evropské unie*

[online]. Praha: VŠE v Praze, 2009. [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:

<<http://ces.vse.cz/wp-content/popovova.pdf>>.

[19] ČSÚ Český statistický úřad: *Cizinci v ČR 2008* [online]. © ČSÚ, 2009. [cit. 20. 4.

2011]. Dostupný na WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_ekonomicka_aktivita>.

[20] ČSÚ Český statistický úřad: *Cizinci v ČR 2010* [online]. © ČSÚ, 2011. [cit. 20. 4.

2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/1414-10-2010-0900>>.

[21] *Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: Zamestnávanie cudzincov na území*

Slovenskej republiky za rok 2009 [online]. [cit. 20. 4. 2011]. Dostupný na WWW:

<http://www.upsvar.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky/zamestnavanie-cudzincov-na-uzemi-slovenskej-republiky-za-rok-2009.html?page_id=10806>.